

Gebelerin Kendilerini Algılama Durumları ve Etkileyen Faktörler

Self Perception Status of Pregnant Women and Influencing Factors

Candan ERSANLI KAYA¹, Zeynep ATASEVER²

ÖZ

Bu araştırma gebelerin kendilerini algılama durumları ile annelik ve beden algısı üzerinde etkili bireysel, sosyodemografik, obstetrik özelliklerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki araştırmaya kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran 305 gebe dahil edilmiştir. Veriler tanıtıcı bilgi formu ve Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, yüzdeler hesaplamaları, ortalama ve standart sapma, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Gebelerin evlilik yaşı, evlilik süresi, hem kendisinin hem de eşinin eğitim düzeyi, mesleği, aile tipi, evlenme şekli, eşi ile olan ilişkisi, gebelik sayısı, bebeğinin cinsiyetinden memnun olma durumu, düşük, ölü doğum, sağlık sorunu varlığı, düzenli kontrole gitme durumu, desteğinin olup olmaması, gebelikteki beden kitle indeksi (BKİ)'si annelik algısını etkileyen faktörlerdir. Beden algısını etkileyen faktörler ise; yaşadığı yer, eş eğitim düzeyi, eş mesleği, bebek cinsiyeti, kiloyu sorun olarak görme, değişen/değişecek olan beden imajının olumsuz olarak algılanması olarak belirlenmiştir.

Gebeliğe ait annelik algısı puan ortalaması 27,02±2,00 ve gebeliğe ait beden algısı puan ortalaması 7,54±3,19 olarak bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, gebelerin annelik algısının ve beden algısının olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Annelik algısı, Beden algısı, Etkileyen faktörler, Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği, Gebeliğe uyum.

ABSTRACT

This research was carried out to determine the self-perception of pregnant women and the individual, sociodemographic and obstetric characteristics that are effective on motherhood and body image.

305 pregnant women who applied to gynecology and obstetrics outpatient clinic were included in the descriptive study. The data were obtained using the introductory information form and the Self-perception of Pregnants Scale. Percentage calculations, mean and standard deviation, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis test and Spearman correlation analysis were used to evaluate the data.

Marriage age, duration of marriage, education level of the pregnant women and their spouse, occupation, family type, marriage type, relationship with spouse, number of pregnancies, satisfaction with the gender of the baby, miscarriage, stillbirth, health problem, regular check-up status support, body mass index (BMI) during pregnancy are factors affecting the perception of motherhood. Factors affecting body perception are; place of residence, spouse education level, spouse profession, infant gender, perceiving weight as a problem, and negative perception of body image that changes / will change.

Pregnancy perception of motherhood mean score was found to be 27.02 ± 2.00 and pregnancy-related body perception average score was found to be 7.54 ± 3.19. The results obtained from the study show that the perception of maternity and body perception of pregnant women is positive.

Keywords: Adaptation to pregnancy, Body perception, Influencing factors, Perception of motherhood, Self-perception of Pregnants Scale,.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Candan ERSANLI KAYA, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, candankaya05@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3204-4687

² Ebe Zeynep ATASEVER, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, zatasever05@outlook.com, ORCID: 0000-0002-7827-3442

GİRİŞ

Gebelik ve anne olmak, kadının hayatında önemli etkileri olan olaylardan biridir.^{1, 2} Doğal ama karmaşık bir dönem olarak belirtilen gebelik sürecinde hem fizyolojik hem de psikososyal yönden pek çok değişiklik yaşanmaktadır.³ Bu değişimler kadının hem gebeliğe hem de bedenine olan algısını etkilemektedir.² Kadın yaşanan bu değişimlere uyum sağlamada güçlük çekebilme; ortaya çıkan değişiklikler çoğu zaman endişe, kaygı ve stres yaşamasına neden olabilmektedir.^{1, 4} Bir yetişkinin dış görünüşünün içsel ifadesi olarak tanımlanan beden algısı; gebelik, doğum sonrası, ergenlik, menopoz gibi farklı dönemlerde değişiklik gösterebilir.^{4, 5} Gebeliğe ait beden algısı, gebenin kendi bedeninde oluşan değişimlere ilişkin algılamış olduğu durumu ortaya koymaktadır.² Yaklaşık 40 hafta süren gebelik boyunca gebe kadınlarda ortaya çıkan hızlı fiziksel değişiklikler sebebiyle beden algısı değişebilmektedir.⁴ Anne adayının vermiş olduğu tepkiler, her trimesterde farklılık gösterebildiği gibi verilen tepkiler de kadından kadına değişebilmektedir.¹ Kadınlar gebeliği süresince bedenlerinde meydana gelen değişiklikleri sürekli incelemektedirler.⁴

Gebeliğe ait annelik algısı ise anneliğe uyum sürecindeki gebenin durumunun ne olduğunu belirlemek yönünden önem taşımaktadır.² Kadının hem gebeliğe uyumunu hem de gebelik algısını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler kadının yaşı ve kilosu, sosyoekonomik durumu, beden algısına bakış tarzı, gebeliği süresince yaşadığı sağlık sorunları, ailesinin ve yaşadığı kültürün yaklaşımı, sosyal destek sistemlerinin olup olmaması gibi belirtilebilir. Özellikle üçüncü trimesterde kadın tarafından annelik rolünün algılanmaya başlanması ve kadının “ben anne olacağım” diyebilmesi; bu dönemde yaşanan en önemli gelişimsel davranıştır.¹ Annelik kadının sahip olduğu yeni bir roldür; kadının kendilik ve beden algısında değişikliklere sebep olabilir.⁵ Gebeliğe hazır, gebeliğini kabullenmiş, gebeliğin eşsiz bir süreç olduğu düşüncesine sahip ve dünyaya yeni bir bebek getiriyor olma keyfini ve sevincini yaşayan kadınların gebelik ve beden algıları olumlu yönde etkilenmektedir.³

Bu araştırma gebelerin kendilerini algılama durumları ile annelik ve beden algısı üzerinde etkili bireysel, sosyodemografik, obstetrik özelliklerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Türü

Gebelerin kendilerini nasıl algıladıkları ve bunu etkileyen faktörlerin saptanması amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran tüm gebeler, örneklemini ise Şubat-Ağustos 2019 tarihleri arasında polikliniğe başvuran; Türkçe iletişim kurabilen, yüksek riskli gebeliği, kronik veya psikiyatrik rahatsızlığı olmayan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 305 gebe oluşturmuştur.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Şubat-Ağustos 2019 tarihleri arasında kadın hastalıkları ve doğum polikliniğinde yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Uygulama öncesinde gebelere araştırmanın amacı, uygulama şekli konusunda bilgilendirme yapılmış ve yüz yüze görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir.

Tanıttıcı Bilgi Formu (TBF)

Araştırmacılar tarafından ilgili yazın doğrultusunda gebelerde sosyodemografik, eş, evlilik ve gebelik özelliklerini belirlemek amacıyla Tanıttıcı Bilgi Formu geliştirilmiştir.

Yaş, eğitim durumu, iş/mesleki durumu, ekonomik durumu, yaşadığı yer, eşinin yaşı, eğitim durumu, iş/mesleki durumu, aile tipi, sağlık güvence durumu, evlilik yaşı, süresi, eşi ile ilişkinin niteliği sorulmuştur. Gebelikle ilgili özellikler ise gebelik haftası, gebelik sayısı, daha önce düşük ve ölü doğum varlığı, gebeliğin planlı olup olmadığı, sağlık sorunu varlığı, kilo sorunu, bebeğin cinsiyeti ve önemi sorularak belirlenmiştir.

Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği (GKAÖ)

Kumcağız ve ark. (2017)'nin geçerlik ve güvenilirliğini yapmış olduğu GKAÖ; iki alt boyuta sahip, gebeliğe ait annelik algısı alt boyut 7 madde ve gebeliğe ait beden algısı alt boyut 5 maddeden oluşan on iki maddelik likert tipte bir ölçektir. Ölçeğin yanıtları 0-4 puan aralığında değer alır. Ölçek alt boyutlar üzerinden değerlendirilir. Gebeliğe ait annelik algısı alt boyutta en düşük 7, en yüksek 28 puan, gebeliğe ait beden algısı alt boyutta en düşük 5, en yüksek 20 puan alınabilmektedir. Gebeliğe ait annelik algısı puanı yükseldikçe olumlu, beden algısı puanı ise yükseldikçe olumsuz olarak değerlendirilmektedir.²

Kumcağız ve ark. (2017) ölçek birinci faktörün Cronbach alfa katsayı değerini 0,86, ikinci faktörün Cronbach alfa katsayı değerini 0,75 olarak bulmuştur.² Bu araştırmada ise güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alfa değeri gebeliğe ait

annelik algısı 0,76 ve gebeliğe ait beden algısı 0,81 olarak KMO değeri 0,711 ve Bartlett's Test of Sphericity önem düzeyi 0,0001 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre 0,05 önemlilik düzeyinde, ölçeğe ilişkin değerler dikkate alındığında ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik düzeyinin uygunluğu, veri setinin analiz için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler bilgisayarda uygun istatistik yazılım paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Kullanılacak analizlerin belirlenmesi amacı ile verilerin normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Sayı ve yüzdelik hesaplamaları, değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek ve farklılık gösterip göstermediğini anlayabilmek amacıyla da Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Spearman korelasyon testi yapılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için üniversite klinik araştırmalar etik kurulundan (toplantı tarihi: 23.01.2019 / toplantı sayısı: 2 / karar sayısı: 2), il sağlık müdürlüğünden (sayı: 49005789-799), ölçeğin kullanılabilmesi için ölçekleri geliştiren yazarlardan gerekli izinler alınmıştır. Aynı zamanda araştırmaya katılan gebeler araştırma hakkında bilgilendirilerek onamları alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Gebelerin yaş ortalaması $27,98 \pm 5,58$ (min:17–maks:43) ve eş yaş ortalaması $32,36 \pm 5,82$ (min:21–maks:52) olarak belirlenmiştir. Gebelerin evlilik yaş

ortalaması $22,9 \pm 4$ (min:16–maks:37), evlilik süresi ortalaması ise $4,94 \pm 5,01$ (min:1–maks:25)'dir (Tablo 1).

Tablo 1. Gebelerin Yaş, Eş ve Evlilik Ortalamaları ve Ölçek Puanları ile Olan İlişki Durumu

Değişken	Ortalama±SS	Min-Maks	GKAÖ Annelik algı puanları		GKAÖ Beden algı puanları	
Yaş	27,98±5,58 (min: 17 – maks: 43)		$r = -0,002$	$p = 0,976$	$r = -0,018$	$p = 0,758$
Eş yaşı	32,36±5,82 (min: 21 – maks: 52)		$r = -0,084$	$p = 0,144$	$r = -0,064$	$p = 0,265$
Evlilik yaşı	22,90±4,00 (min: 16 – maks: 37)		$r = -0,200$	$p = 0,000^*$	$r = 0,000$	$p = 0,998$
Evlilik süresi	4,94±5,01 (min: 1- maks: 25)		$r = -0,153$	$p = 0,008^*$	$r = -0,024$	$p = 0,677$

Ortalama±SS (Min-Maks) / Spearman Korelasyon / *İstatistiksel olarak anlamlı

Gebelerin sosyodemografik, eş ve evlilik özelliklerinin yüzdeleri ve bu özelliklere göre ölçek alt grup puan dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir. Gebelerin %48,20’si ilde ikamet etmektedir. %38,69’u lise mezunu olan gebelerin, %67,87’si ev hanımıdır. Gebelerin eş eğitim dağılımlarına bakıldığında %38,69’sının lise mezunu olduğu %41,31’inin işçi olduğu belirlenmiştir. Gebelerin %82,3’ü çekirdek aileye sahiptir. %84,26’sı eşi ile flört ederek evlenmiştir. %50,16 oranında gebe, eşi ile olan ilişki durumunu iyi olarak belirtmiştir. Eşi ile isteyerek evlenen gebe oranı %96,39

iken, evlilik durumunun iyi olduğunu belirtenlerin oranı ise; %52,13’tür.

Tablo 2’yi incelediğimizde; gebelerin GKAÖ annelik algı puanları ile eğitim düzeyi, meslek, eş eğitim düzeyi, eş mesleği, aile tipi, evlenme şekli, eşi ile olan ilişki durumu, eşi ile isteyerek evlenme durumu, eş ile olan evlilik durumları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). GKAÖ beden algı puanları ise; yaşadığı yer, eş eğitim düzeyi ve eş mesleğine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$).

Tablo 2. Gebelerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Ölçek Puan Dağılımları

Değişken	n	%	GKAÖ Annelik algı puanları		GKAÖ Beden algı puanları	
			Ortanca / CI	Test istatistiği/p	Ortanca / CI	Test istatistiği/p
Yaşadığı yer¹						
Köy	40	13,11	28,00 (25,95-27,25)	4,96	5,50 (6,18-8,82) ^b	16,92
İlçe	118	38,69	28,00 (26,77-27,40)	0,08	6,00 (6,40-7,36) ^b	<0,001*
İl	147	48,20	28,00 (26,73-27,45)		7,00 (7,56-8,61) ^a	
					a>b	
Eğitim düzeyi¹						
İlköğretim	98	32,13	28,00 (25,83-26,94) ^a	9,256	6,00 (6,80-8,24)	3,350
Lise	118	38,69	28,00 (26,91-27,46) ^{ab}	0,01*	7,00 (7,06-8,11)	0,19
Üniversite	89	29,18	28,00 (27,24-27,77) ^b		6,00 (6,86-8,17)	
			b>a			
Meslek¹						
Ev hanımı	207	67,87	28,00 (26,88-27,33) ^{ab}	11,219	6,00 (7,22-8,16)	0,673
Memur	48	15,74	28,00 (27,14-27,94) ^a	0,01*	7,00 (6,55-8,20)	0,88
İşçi	38	12,46	28,00 (25,32-27,45) ^{ab}		6,50 (6,34-7,92)	
Serbest meslek	12	3,93	27,00 (23,85-27,65) ^b		5,50 (5,42-8,58)	
			a>b			
Eş eğitim düzeyi¹						
İlköğretim	98	32,13	28,00 (26,06-26,94) ^a	16,533	6,00 (6,59-8,08) ^a	7,472
Lise	118	38,69	28,00 (26,82-27,89) ^b	< 0,001*	7,00 (7,20-8,18) ^b	0,02*
Üniversite	89	29,18	28,00 (27,05-27,67) ^b		7,00 (6,91-8,26) ^{ab}	
			b>a		b>a	
Eş mesleği¹						
İşsiz	9	2,95	26,00 (23,31-27,80) ^a	10,11	8,00 (5,99-9,34) ^{ab}	20,99
Memur	80	26,23	28,00 (26,97-27,58) ^a	0,018*	7,50 (7,97-9,63) ^b	< 0,001*
İşçi	126	41,31	28,00 (26,77-27,55) ^a		6,00 (6,65-7,49) ^a	
Serbest meslek	90	29,51	28,00 (26,34-27,17) ^a		6,00 (6,35-7,80) ^a	
					b>a	
Ekonomik durum¹						
Kötü	5	1,60	25,00 (20,25-28,95)	3,89	8,00 (4,54-10,26)	3,76
Orta	205	67,20	28,00 (26,65-27,26)	0,14	6,00 (7,24-8,10)	0,15
İyi	95	31,10	28,00 (27,03-27,56)		6,00 (6,60-7,97)	
Aile tipi²						
Çekirdek aile	251	82,30	28,00 (26,88-27,38)/158,68	5351,00	6,00 (7,27-8,09)/156,12	5993,00
Geniş aile	54	17,70	28,00 (25,97-27,07)/126,59	0,003*	6,00 (6,24-7,61)/138,48	0,17
Evlenme şekli²						
Görücü usulü	48	15,74	28,00 (24,98-26,98)/131,25	7212,00	6,50 (6,88-9,29)/153,96	6122,00
Flört ederek	257	84,26	28,00 (27,03-27,41)/157,06	0,02*	6,00 (7,08-7,81)/152,82	0,93
Eşi ile olan ilişki durumu¹						
Çok iyi	131	42,95	28,00 (27,26-27,63) ^a	9,161	7,00 (6,93-7,94)	1,411
İyi	153	50,16	28,00 (26,51-27,25) ^{ab}	0,010*	6,00 (7,17-8,25)	0,49
Fena değil	21	6,89	28,00 (24,11-26,84) ^b		6,00 (5,56-8,54)	
			a>b			

Tablo 2. (Devamı)

Eşi ile isteyerek evlenme durumu ²						
Evet	294	96,39	28,00 (27,02-27,39) / 156,78	505,5	6,00 (7,19-7,93) / 153,31	1526,5
Hayır	11	3,61	21,00 (18,95-25,23) / 51,95	<0,001*	8,00 (5,62-8,38) / 144,77	0,75
Eş ile olan evlilik durumu ¹						
Orta	25	8,20	28,00 (24,36-26,84) ^a	10,301	6,00 (6,26-9,18)	0,555
İyi	159	52,13	28,00 (26,56-27,25) ^{ab}	0,006*	6,00 (7,20-8,30)	0,76
Çok iyi	121	39,67	28,00 (27,28-27,67) ^b		6,00 (6,77-7,71)	
			b>a			

1: Kruskal Wallis testi, ortanca (CI) 2: Mann Whitney U testi, ortanca (CI) / mean rank

* İstatistiksel olarak anlamlı

a-b: Her bir ölçüm için aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur (Dunn testi)

Gebelerin obstetrik özelliklerinin yüzdeleri ve bu özelliklere göre ölçek alt grup puan dağılımları Tablo 3'de gösterilmiştir. Gebelerin %45,6'sının ilk gebeliği, %71,8'inin planlayarak gebe kaldığı, %94,8'inin düzenli olarak kontrole geldiği, %96,07'sinin desteği olduğu belirlenmiştir. Bebeğinin cinsiyetinden memnun olan, daha önce düşük yapmayan,

ölü doğumu olmayan, sağlık sorunu bulunmayan, düzenli olarak kontrole giden, destek alabilen gebeliğini ilk öğrendiğinde çok mutlu olan gebelerde elde edilen annelik algı puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p<0,05). Beden algı puanlarına göre ise bu farklılığın; bebeğinin cinsiyeti kız olan gebelerde olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Gebelerin Obstetrik Özelliklerine Göre Ölçek Puan Dağılımları

Değişken	n	%	GKAÖ		GKAÖ	
			annelik algı puanları	Test istatistiği/p	beden algı puanları	Test istatistiği/p
			Ortanca / CI		Ortanca / CI	
Gebelik haftası²						
27 ve ↓	27	8,85	28,00 (26,00-27,86)/153,98	3726,50	7,00 (6,23-7,77)/149,80	3839,50
28 ve ↑	278	91,15	28,00 (26,80-27,27)/152,90	0,94	6,00 (7,21-7,98)/153,31	0,84
Ortalama±SS (Min-Maks)				r ² =-0,038		r ² =-0,035
34,66±5,60 (13- 42)				p=0,505		p=0,542
Kaçıncı gebeliğiniz?¹						
1	139	45,6	28,00 (27,23-27,67) ^a	11,98	7,00 (7,10-8,15)	2,31
2	86	28,2	28,00 (26,47-27,30) ^{ab}	0,007*	6,00 (6,72-7,89)	0,51
3	37	12,1	28,00 (25,09-27,40) ^{ab}		8,00 (6,61-8,58)	
4 ve ↑	43	14,1	28,00 (25,95-27,22) ^b		6,00 (6,41-9,03)	
			a>b			
Bebek cinsiyeti¹						
Kız	148	48,5	28,00 (26,54-27,29)	1,54	7,00 (7,45-8,59) ^a	7,02
Erkek	149	48,9	28,00 (26,81-27,36)	0,46	6,00 (6,68-7,61) ^b	0,030*
Bilmiyorum	8	2,6	28,00 (27,58-28,17)		6,00 (5,01-7,49) ^{ab}	
					a>b	
Cinsiyetinden memnun musunuz?² (n=297)						
Evet	287	96,6	28,00 (26,92-27,35)/153,23	221,50	6,00 (7,22-7,97)/149,50	1291,00
Hayır	10	3,4	22,00 (21,40-24,80)/27,65	<0,001*	5,50 (5,30-8,90)/134,60	0,58
Gebeliğinizi planladınız mı?²						
Evet	219	71,8	28,00 (27,03-27,43)/156,14	8728,50	6,00 (7,04-7,86)/152,66	9490,50
Hayır	86	28,2	28,00 (25,87-27,10)/144,99	0,22	6,00 (7,05-8,53)/153,85	0,91
Daha önce düşük yaptınız mı?²						
Evet	69	22,6	28,00 (25,43-26,86)/127,12	9927,50	7,00 (6,73-8,31)/152,97	8144,00
Hayır	236	77,4	28,00 (27,08-27,48)/160,57	0,001*	6,00 (7,15-7,96)/153,01	0,99
Ölü doğumunuz var mı?²						
Evet	9	3,0	26,00 (25,06-27,16)/84,61	1947,50	7,00 (5,91-7,86)/157,06	1295,50
Hayır	296	97,0	28,00 (26,82-27,28)/155,08	0,003*	6,00 (7,20-7,93)/152,88	0,89

Tablo 3. (Devamı)

Sağlık sorununuz var mı?²						
Evet	34	11,1	27,00 (24,57-26,96)/114,91	5902,00	7,50 (6,79-9,21)/170,54	4010,50
Hayır	271	88,9	28,00 (26,98-27,38)/157,78	0,001*	6,00 (7,11-7,86)/150,80	0,21
Düzenli kontrole gitme²						
Evet	289	94,8	28,00 (26,88-27,33)/156,12	1411,50	6,00 (7,15-7,87)/153,01	2310,50
Hayır	16	5,2	26,00 (24,21-26,91)/96,72	0,001*	6,50 (5,93-10,44)/152,91	0,99
Gebe olduğunuzu duyduğunuzda neler hissettiniz?¹						
Çok mutlu oldum.	184	60,3	28,00 (27,25-27,63) ^a	21,14	6,00 (6,82-7,68)	3,18
Şaşırdım, beklemiyordum.	102	33,4	28,00 (25,91-26,98) ^b	<0,001*	7,50 (7,38-8,74)	0,20
Şaşırmadım, bekliyordum.	19	6,2	27,00 (25,04-27,17) ^b		6,00 (5,74-9,53)	
a>b						
Eşiniz size destek oluyor mu?²						
Evet	292	95,7	28,00 (26,90-27,35)/157,54	573,50	6,00 (7,15-7,88)/152,12	2153,50
Hayır	13	4,3	26,00 (23,36-26,03)/51,12	<0,001*	7,00 (6,10-10,52)/172,65	0,40
Gebeliğiniz süresince size destek olan kişi/kişiler var mı?²						
Evet	293	96,07	28,00 (26,91-27,35)/157,15	542,50	6,00 (7,19-7,91) / 154,06	1446,50
Hayır	12	3,93	25,50 (22,80-26,03)/51,71	<0,001*	5,50 (4,59-10,07) /127,04	0,29

1: Kruskal Wallis testi, ortanca (CI) 2: Mann Whitney U testi, ortanca (CI) / mean rank 3: Spearman Korelasyon

* İstatistiksel olarak anlamlı

a-b: Her bir ölçüm için aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur (Dunn testi)

Kilo almayı sorun olarak gören gebe oranı %37,4 iken, gebelerin %15,1'i değişen/değişecek olan beden imajını

olumsuz olarak görmektedir. Bu gebelerin beden algıları diğerlerine göre daha olumsuzdur (Tablo 4).

Tablo 4. Gebelerin Kilo Değişimlerine Göre Ölçek Puan Dağılımları

Değişken	n	%	GKAÖ annelik algı puanları		GKAÖ beden algı puanları		Test istatistiği/p
			Ortanca / CI	Test istatistiği/p	Ortanca / CI	Test istatistiği/p	
Kilo almak bir sorun mudur?²							
Evet	114	37,4	28,00 (26,69-27,42)/158,75	10231,50	8,00 (8,60-10,13)/194,70	6133,50	
Hayır	191	62,6	28,00 (26,72-27,29)/149,57	0,28	6,00 (6,21-6,70)/128,11	<0,001*	
Değişen/değişecek olan beden imajınızı nasıl algıyorsunuz?¹							
Olumlu	252	82,6	28,00 (26,96-27,41)	4,62	6,00 (6,61-7,16) ^a	32,10	
Olumsuz	46	15,1	28,00 (25,51-27,10)	0,10	10,00 (9,48-12,44) ^b	<0,001*	
Fikrim yok	7	2,3	27,00 (23,55-28,45)		8,00 (5,44-11,99) ^{ab}		
b>a							
Gebelik öncesi BKİ¹							
Zayıf	10	3,3	28,00 (25,65-28,55)		6,00 (5,20-8,00)		
Normal	202	66,2	28,00 (27,02-27,48)	6,767	6,00 (6,87-7,60)	3,551	
Kilolu	71	23,3	28,00 (26,06-27,26)	0,08	7,00 (7,40-9,17)	0,31	
Şişman	22	7,2	28,00 (24,92-27,26)		5,00 (6,07-10,75)		
Gebelikte BKİ¹							
Normal	44	14,4	28,00 (26,95-27,78) ^b	11,286	7,00 (6,37-7,40)	1,939	
Kilolu	172	56,4	28,00 (27,06-27,53) ^b	0,004*	6,00 (6,80-7,56)	0,38	
Şişman	89	29,2	28,00 (25,75-26,90) ^a		7,00 (7,64-9,50)		
b>a							
Şimdiki kilo Ortalama±SS(Min-Maks)							
63,62±11,55 (53-150)				r ³ =-0,159		r ³ =0,118	
				p= 0,005*		p= 0,039*	

1: Kruskal Wallis testi, ortanca (CI) 2: Mann Whitney U testi, ortanca (CI) / mean rank 3: Spearman Korelasyon

* İstatistiksel olarak anlamlı

a-b: Her bir ölçüm için aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur (Dunn testi)

Gebelerin GKAÖ Gebeliğe ait annelik algısı puan ortalaması 27,02±2,00 iken GKAÖ gebeliğe ait beden algısı puan

ortalaması 7,54±3,19 olarak bulunmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. GKAÖ Annelik Algı Puanı ve Beden Algı Puanı Ölçek Ortalamaları

GKAÖ	Min	Maks.	Ort±SS
Annelik Algı puanı	16.00	28.00	27,02±2,00
Beden Algı puanı	5.00	20.00	7,54±3,19

Gebelerin bireysel ve kişisel deneyimleri, yaşam felsefesi, kültür düzeyi, sosyal ekonomik yapısı, aile içindeki mutluluk derecesi, ailede bireylerin gebeliğe karşı tutumları, önceden var olan ruhsal hastalıklar, düşük öyküsü, yüksek risklerin olup olmadığı, gebeliğin istenme durumu, planlı olup olmadığı, anneliğe hazır olma, ailedeki çocuk sayısı gebeliğe karşı tutumu etkileyen faktörlerdendir. Bu faktörlerin etkisi ile gebelik olumlu ya da olumsuz etkilenebilir.⁶ Özellikle kadının toplumsal konumunu belirleyen sosyoekonomik pek çok faktör gebelik algısını etkilemektedir. Gebelerin eğitim seviyesi ve gelir düzeyi yükseldikçe gebeliğe ve anneliğe uyumları daha kolay olabilmektedir.¹

Araştırmamızda kendisi ve eşi üniversite mezunu olan, her ikisi de memur olan gebelerin annelik algı puanlarındaki yükselmenin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$), ekonomik durumuna göre ise puanların arasında farklılık olmadığı ($p>0,05$) saptanmıştır (Tablo 2). Demirbaş ve Kadioğlu (2014) prenatal döneme uyumu etkileyen bazı değişkenlere göre Prenatal Kendini Değerlendirme Ölçeği puan ortalamalarını karşılaştırmış olduğu çalışmada; lise/üniversite mezunu gebeler ile geliri yüksek veya iyi gebelerin gebeliğe ve anneliğe uyumlarının daha iyi olduğunu saptamışlardır.⁷

Gebelerin evlilik yaşı ve evlilik süresi ile annelik algı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Evlilik yaşı; $r=0,200$ / $p=0,000$ – Evlilik süresi; $r=0,153$ / $p=0,008$). Evlilik yaşı yükseldikçe, evlilik süresi azaldıkça annelik algısının daha olumlu olduğu görülmektedir. Beden algısı ile evlilik yaşı ve süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 1). Alkin ve Beydağ (2020) evlilik yaşı ile annelik algısı

arasında anlamlı farklılık olduğunu belirttiği çalışmada; 19 yaş ve üzerinde evlenen gebelerin annelik algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.⁸ Elde edilen sonuçların aksine; Demirbaş ve Kadioğlu (2014) yaş ve evlilik süresi ile prenatal uyum arasında istatistiksel olarak fark bulunmadığını belirtmiştir.⁷ Beden algısı yönünden değerlendirdiğimizde; araştırma sonuçlarına benzer şekilde; Babacan Gümüş ve ark. (2011) çalışmasında yaş, evlenme yaşı ve süresinin beden algı puanını etkilemediği belirtilmiştir.⁹ Araştırma sonucundan farklı olarak Kumcağız (2012)'in gebelerdeki beden algısı ve benlik saygısını incelediği çalışmasında evlilik süresi kısa olan gebelerde beden algı puanları daha yüksek bulunmuştur.⁴ Gür ve Pasinlioğlu (2020) çalışmasında; evlilik süresi arttıkça beden imajının olumsuz yönde etkilendiği belirtilmiştir.¹⁰ Kök ve ark. (2018) yaptığı çalışmada evlilik yaşı ve süresi ile beden algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın bulunduğu belirlenmiştir.⁵

Bir kadının kocasından beklentileri, eşlerin evlilik ve ebeveyn memnuniyetini yüksek oranda etkilemektedir.⁶ Evlilik ilişkisi eşin ihtiyaçlarına empatik, anlayışlı olma ve duygularını paylaşma yeteneğini temel alıyorsa; kadınların anneliğe geçiş sırasında daha çok huzurlu oldukları söylenebilir.¹¹ Erkeğin ilgisizliği ve zayıf evlilik ilişkisi hem gebelik hem de sonrası dönemde ortaya çıkan depresyonun başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Başarılı ana-baba olmada ilk temel koşul eşler arasındaki ilişkinin başarılı ve dengeli bir biçimde kurulabilmesidir.⁶

Tablo 2'yi incelediğimizde; çekirdek ailede yaşayan, eşi ile flört eden, isteyerek evlenen, ilişki ve evlilik durumunu çok iyi olarak belirten gebelerde annelik algı puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiş ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Yapılan bir çalışmada, gebelerin eşi ile uyumlu olmasının hem annelik hem de beden algısını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.³ Abasi ve ark. (2012) evlilik ilişkisinin bağlanmada etkili olduğunu belirlemiştir.¹² Başka bir çalışmada çekirdek aileye sahip gebelerin

gebelik ve anneliğe uyumları daha iyi olarak bulunmuştur.⁷

Çekirdek aile içinde çok önemli bir kaynak kadının eşi ile olan ilişkisidir. Aileye yeni bir bireyin katılımı pek çok dengeyi altüst edecek ve alışlagelmiş düzenin farklılaşmasına neden olacaktır. Bu duruma uyum sağlama eş ile ilişkinin niteliğine ve kalitesine bağlı olarak değişebilir.⁶ Araştırmamızda çekirdek aileye sahip kadınların annelik algı puanlarının yüksek olmasının evde yaşayan birey sayısının az olması neticesinde bireysel bakımına daha çok özen göstermesi ve eşi ile olan ilişkisinin güçlü olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlde ikamet eden, eşi lise mezunu olan ve eşi memur olan gebelerin beden algısının olumsuz olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Diğer sosyodemografik faktörlerin beden algısı üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$) (Tablo 2).

Annelik rolüne hazırlanmada ve doğum sonu anne-bebek arasında duygusal bağın oluşmasında gebelik döneminin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Prenatal bağlanmayı gebelik sayısı, gebelik haftası, planlanmamış gebelik, bebeğin cinsiyeti ve önceki fetüs kayıpları gibi faktörler etkileyebilmektedir.¹³

Araştırmaya katılan gebelerin gebelik haftalarına göre annelik ve beden algılarında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Gebelerin çoğunluğu 28 hafta ve üzerinde (%91,15) olduğu için anlamlılık saptanmadığı düşünülmektedir. Gebelik haftası ile annelik ve beden algısı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Annelik algı puanı; $r = -0,038$ / $p = 0,505$; beden algı puanı; $r = -0,035$ / $p = 0,542$) (Tablo 3). Araştırma sonucuna benzer çalışmalar bulunmaktadır.^{8, 9, 14}

Benzer şekilde Özçalkap (2018) çalışmasında prenatal kendini değerlendirme ölçeği toplam puanı ile gebelik trimesterleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.¹⁵ Bu sonuçtan farklı olarak İnanır ve ark. (2015) çalışmasında beden algısının ilk trimesterden itibaren

azaldığını ve son trimesterde en düşük düzeyde olduğunu belirtmiştir.¹⁶

Araştırmamızda ilk gebeliğini deneyimleyen kadınların annelik algı puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Beden algısı yönünden değerlendirildiğinde ise; gebelik sayısının etkisinin olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$) (Tablo 3). Alkin ve Beydağ (2020) çalışmasında gebelik sayısı arttıkça annelik algısında anlamlı farklılık belirlemişken, beden algısında farklılık söz konusu değildir.⁸ Babacan Gümüş ve ark. (2011), Çırak ve Özdemir (2015) yapmış oldukları çalışmalarda gebelik sayısı ile beden algısı arasında anlamlı farklılık olmadığını, Kök ve ark. (2018), Gür ve Pasinlioğlu (2020) ve Kumcağız (2012) ise çalışmalarında beden algısı üzerinde gebelik sayısının etkili olduğunu belirtmişlerdir.^{4, 5, 9, 10, 14}

Bir bebeğin doğumu, ona sahip olma düşüncesi kadınların kendilerini yeterli ve sağlıklı hissetmelerine neden olmaktadır. Gebeliği eşsiz bir dönem olarak düşünen kadınlar bu süreçte vücutlarında ortaya çıkan tüm değişikliklere karşı olumlu tutum sergilemektedir. Bu yüzden kadının kendini gebeliğe hazır hissetmesi ve isteyerek gebe kalması oldukça önemlidir.² Ancak kadınlar gebelik sürecini kendini gerçekleştirme, sevinç ve mutluluk nedeni olarak algılayabileceği gibi endişeli, stresli ve kaygı dolu bekleyiş gibi olumsuzluk içeren ruhsal durumlarla karşılaşılacak bir süreç olarak da düşünebilmektedir.¹⁷

Araştırmada obstetrik özelliklere göre gebeliğin planlı olup olmaması annelik algı puanları ve beden algı puanlarında anlamlı farklılığa yol açmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 3). Araştırma sonuçları ile benzerlik gösteren çalışmalar mevcuttur. Koç Özkan ve ark. (2020) annelik algısı, Babacan Gümüş ve ark. (2011) ise beden algısı üzerinde planlı gebeliklerin etkisinin olmadığını belirtmiştir.^{9, 13} İlgili yazında planlı gebeliklerin annelik algısında ve beden algısında farklılık oluşturduğu belirlenen çalışmalar da mevcuttur.^{3-5, 8, 12}

Dünyada pek çok ülkede, sosyal ve kültürel etkilenme ile çok sayıda çocuğa

sahibi olma, özellikle de erkek çocuk doğurma ön planda tutulmakta ve bunun sonucunda kadının doğurganlığı büyük ölçüde etkilenmektedir. Toplum içerisinde en fazla bebeğin cinsiyeti yönünde baskının olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de de erkek cinsiyet tercihi ağır basmaktadır.¹

Bebeğinin cinsiyetini bilen 297 gebe arasında memnun olanların annelik algı puan ortalamaları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bebek cinsiyetine göre elde edilen beden algı puanları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Erkek bebek bekleyen gebelerin beden algıları kız bebek bekleyenlerden daha olumlu bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3). İstenilen cinsiyette bir bebeğin doğumu, anne-bebek bağlanması üzerinde olumlu etkiye sahip olabilmektedir. Abasi ve ark. (2012) yaptığı çalışma sonuçlarına göre erkek bebeğe sahip annelerin bağlanma düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.¹² Yapılan diğer çalışmalarda araştırma sonuçlarımızın aksine istenilen cinsiyet ile prenatal bağlanma, cinsiyetin önemi ile beden algısı arasında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.^{9, 13}

Daha önce düşük yapmayan ve ölü doğumu olmayan gebelerde annelik algı puanları daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3). Gebelikte fetüs kaybı kadınları duygusal açıdan olumsuz etkileyerek sonraki gebelikte uyumu zorlaştırabilmektedir. Abasi ve ark. (2012) çalışmasında; anne bebek bağlanması üzerinde perinatal kayıpların etkili olduğunu belirtmiştir.¹² Buna karşın Koç Özkan ve ark. (2020) yaptıkları çalışmada düşük ve kürtaj yapanlarda prenatal bağlanma puanları arasında fark olmadığı belirlenmiştir.¹³

Öncesinde düşük ve ölü doğum öyküsü olan gebelerde beden algı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 3). Kumcağız (2012) çalışmasında düşük yapan, Gür ve Pasinlioğlu (2020) ve Babacan Gümüş ve ark. (2011) ise düşük ve ölü doğum yapanlarda beden algısı yönünden fark olmadığını belirtmişlerdir.^{4, 9, 10}

Gebelikte sorun yaşamayan gebelerin, annelik algı puanları sorun yaşayanlara göre anlamlı düzeyde yüksektir ($p<0,05$). Sorun yaşayan gebelerde beden algı puanları yaşamayanlardan daha yüksek bulunmasına rağmen aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$) (Tablo 3). Coşkun ve ark. (2020) çalışmasında gebeliğinde sorun yaşayan ve yaşamayan gebeler arasında hem annelik hem de beden algı puan ortalamalarındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu saptamıştır.³ Babacan Gümüş ve ark. (2011) çalışmasında sağlık sorununun beden algısını etkilemediği belirtilmiştir.⁹ Gebelikte sorun yaşayanların, kendisine ve bebeğine bir şey olacağı endişesine kapılarak, kendilerine olan güvenlerini kaybetmiş olabilecekleri düşünülmektedir.

Sorunların devam edeceğini düşünmek, gebeliğin nasıl sonlanacağını bilmemek gebelerin hayal kırıklığı yaşamalarına ve üzüntüye kapılmalarına neden olabilir. Gebelikte ortaya çıkan sıkıntılar anne ve babanın bebeğine karşı tutumunu olumsuz etkileyebileceğinden, gebelik kontrollerini aksatmaması, gerekli incelemeleri, tedaviyi, bakımı yaptırması ve sürekliliğin sağlanmasının önemi açıklanmalıdır.⁶ Kadının gebelik, annelik rolü ve bedeninde oluşan değişikliklere uyum sağlayabilmesinde ortaya çıkabilecek riskli durumların farkına varılması gerekmektedir. Bu dönemde olumlu duygulara sahip olunması ve uyum sağlanabilmesi için gerekli önlemlerin alınması önemlidir.²

Düzenli kontrole gitme durumlarına göre beden algı puanları arasında farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Düzenli kontrole gidenlerde ortanca değer 6,00 iken gitmeyenlerde 6,50 olarak elde edilmiştir. Annelik algı puanları ise; farklılık göstermektedir ve düzenli kontrole giden gebelerde annelik algısı daha yüksek elde edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 3). Rouhe ve ark. (2015)’nin yaptığı çalışmada, sağlık personelinin doğum öncesi bakım verdiği ve doğuma hazırlık eğitimine katılan gebelerde doğum sonu depresyonun azalma olduğu ve anneliğe uyumun arttığı saptanmıştır.¹⁸

Koruyucu sağlık hizmetlerinin ayrılmaz bir parçası olan prenatal bakım doğum öncesi düzenli izlemlerle verilen bakımdır. Prenatal bakım ile gebe ve fetüsün sağlığının korunması, gelişiminin sürdürülmesi, yanlış alışkanlıklarının düzeltilmesi, yeni bilgilerin kazandırılması, ailenin yeni rollere ve yeni üyelerine hazırlanması amaçlanmaktadır. Yeterli ve doğru prenatal bakım alanlar, gebeliğini daha kısa süre içerisinde kabullenmekte hem gebeliğe hem de annelik rolüne uyumları daha kolay uyum olmaktadır.^{2,7}

Gebeliğini ilk öğrendiğinde çok mutlu olan, destek alabilen gebelerde elde edilen annelik algı puan ortalaması anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Gebe olduğunu duyduğundaki hislerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; gebelerin %60,3'ünün "Çok mutlu oldum.", %33,4'ünün "Şaşırdım, beklemiyordum." ve %6,2'sinin "Şaşırmadım, bekliyordum." dediği belirlenmiştir (Tablo 3). Gebelerin büyük çoğunluğunun gebe olduğunu duyduğunda mutluluk hissetmelerinin nedeninin ise planlı gebelik oranının yüksek olması (%71,8) ve %45,6'sının ilk gebelik olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlar pek çok çalışma ile benzerlik göstermektedir. Ersanlı Kaya (2013) çalışmasında olgu grubundaki gebelerin %75,00'inin kontrol grubundaki gebelerin ise %80,00'inin, Özçalkap (2018) çalışmasında gebelerin %87,3'ünün ve Alkin ve Beydağ (2020) çalışmasında gebelerin %54,3'ünün hislerinin olumlu olduğu saptanmıştır.^{6, 8, 15}

Gebelik, doğum ve emzirme sürecinde eşi, ailesi ve yakınları tarafından verilen destek çok önemlidir. Gebe ve bebeği önemseyen gelenekler ve eş desteği, anneliğe uyum ve annelerin iyi hissetmelerini, sağlıklı ve mutlu bir deneyim geçirmelerini sağlamaktadır.⁶ Verilen sosyal destek anne, bebek ve aile sağlığının sürdürülebilmesi açısından önemlidir.⁵

Araştırmamızda eşinden destek gören, desteği olan gebelerin annelik algısı daha olumlu olarak bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3). Sosyal destek özellikle eş ve yakın

akrabalardan alınan destek, annelik rolüne uyum sağlamada olumlu bir etkiye sahiptir. Eşi tarafından desteklenmeyen gebelerin annelik algı puanlarının düşük olması, beklentilerinin karşılanmıyor olmasından kaynaklanabilir. Demirbaş ve Kadioğlu (2014) yaptığı çalışmada; annelik rolüne uyum sağlamada özgüven ve prenatal dönemde sağlanan sosyal destek arasında pozitif bir ilişki olduğunu, sorunlarını eşiyle paylaşabilen ve eşi tarafından onay gören kadınlarda daha az sorun yaşandığını belirtmiştir.⁷

Araştırmamızda gebelikte destek görmenin beden algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir (Tablo 3). Kumcağız (2012) çalışmasında destek varlığının beden algısını etkilemediğini bulmuştur.⁴ Bunun aksine Alkin ve Beydağ (2020) destek gören gebelerin hem annelik hem de beden algı puanları arasında farklılık belirlemiştir.⁸ Verilecek desteğin eşi ve ailenin yanı sıra, bakım sunan sağlık profesyonelleri tarafından da verilmesi son derece önem arz etmektedir. Bu destek sürecinde gebeler kendilerine ait kimlik edinmekte; annelik rolünün gerektirdiği performansı gerçekleştirerek güven ve beceri kazanmaktadır. Gebelere verilen destek programı aşamalı ve etkin bir biçimde ebeveynliğe hazırlanmalarında, bu deneyimlerini yaşarken daha kolay baş etmelerini sağlamada etkili olmaktadır.¹⁹

Sağlıklı bir gebelik için yeterli ve dengeli beslenme önem arz etmektedir. Gebelerin en uygun ağırlık artışı sürdürmesi konusunda bilgilendirilmesi hem gebelik öncesi BKİ'ye dönmesi ve hem de gebelik öncesi beden imajını yeniden kazanmasına yardımcı olmaktadır.²⁰

Gebelik sırasında kadınlar, kilo alımı dahil bir dizi önemli fiziksel değişiklik yaşarlar. Bir bireyin kendi bedenine ilişkin yargısının, belirli kültürel veya sosyal gruplarında arzu edilen şeyin bir yansıması olmasından kaynaklandığını öne sürülmektedir. Vücut, fetüsün gelişmesine izin vermek için dramatik fiziksel ve hormonal değişikliklere uğrar. Gebelikte alınan kilolar, vücut şekli değişikliği, hormonal değişim algılanan

beden algısında değişikliğe yol açabilmektedir.^{13, 21, 22} Bu durumun gebede yarattığı stres, duygusal sorunların ortaya çıkmasına, kendini yetersiz hissetmesine neden olmaktadır. Ortaya çıkan yetersizlik hissi, beden algısının olumsuz yönde algılanmasına neden olabilmektedir.^{1, 4}

Gebelerin %37,4'ü kilo almayı sorun olarak görmekte, %15,1'i ise gebeliği süresince değişen/değişecek olan beden imajını olumsuz olarak algıladığını belirtmektedir. Araştırmamızdan elde verilere göre bu gebelerin beden algılarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4). Gebelerin beden değişimi ile annelik algıları arasında anlamlı bir fark saptanmamasına rağmen olumlu düşünceye sahip olanların annelik algı puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Gebelerin gebelik öncesi ve gebelikteki BKİ'lerine göre elde edilen puanlara bakıldığında; gebelik öncesi BKİ'de annelik algı ve beden algı puan ortanca değerleri gruplara göre farklılık göstermemektedir. Gebelikte BKİ'de ise; annelik algı puan ortanca değerleri gruplara göre farklılık göstermektedir. Şişman gebelerde annelik algı değeri kilolu ve normal gebelerden daha düşük elde edilmiştir ($p<0,05$). Beden algı puanlarına baktığımızda ise anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir. Gebelerin şimdiki kilo ortalaması ile beden algı puanları arasında ise pozitif, annelik algı puanları arasında negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Gebelerin kilosu arttıkça annelik ve beden algısı olumsuz yönde etkilenmektedir.

Gebelikte vücut algısının ve beden görüntüsüne ait duygu ve düşüncelerin kadından kadına farklılık gösterdiği düşünülmektedir.⁸ Özçalkap (2018) gebelerin bedenindeki değişiklikleri algılama durumunu incelediği çalışmada %67,9 iyi, %16,5 normal, %15,9 kötü olarak algıladığını belirtmiştir.¹⁵ Clark ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada gebelerin bedenlerine karşı olumlu bir tutum sergilediklerini saptamışlardır.²³ Loth ve ark. (2011) gebe kadınların vücut memnuniyetinin gebe olmayan kadınlarinkine kıyasla nasıl olduğunu

inceledikleri çalışmada; vücut şekli ve boyutundaki olası değişikliklere rağmen, gebelik sırasında vücut memnuniyetinin arttığını belirtmişlerdir.²¹ Alkin ve Beydağ (2020) çalışmasında bedenindeki değişiklikleri olumlu algılayanların annelik ve beden algıları arasında anlamlı farklılık saptamışlardır.⁸ Küçükkaya ve ark. (2020) çalışmasında; alınan kilo arttıkça beden algısı ve gebeliğin kabulünün olumsuz etkilendiğini belirtmiştir.²⁴ Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmamızdan farklı olarak Babacan Gümüş ve ark. (2011) çalışmasında beden imajının kilo sorunundan etkilenmediğini belirtmiştir.⁹ Yapılan bir başka çalışmada ise; gebelerin genel görünümüyle ilgili vücut memnuniyetsizliğine sahip oldukları ve gebe kaldıklarında güzelliklerini kaybettiğini düşündükleri belirlenmiştir.²²

Araştırmadan elde edilen verilere göre son trimesterde olan gebe sayısının fazla olması, gebelerin çoğunun beden imajını olumlu olarak değerlendirmesi nedeniyle annelik algılarının daha olumlu olduğu düşünülmektedir.

Gür ve Pasinlioğlu (2020) çalışmasında; gebelerde gebelik öncesi ve gebelikteki BKİ'ye göre beden imajını algılama durumu karşılaştırıldığında aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık içermediği saptanmıştır.¹⁰ Çalışma sonucu bu araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Araştırma sonucundan farklı olarak; İnanır ve ark. (2015) yaptıkları çalışmada BKİ yüksek olan gebelerin beden algısının düşük olduğunu, Tsuchiya ve ark. (2019) çalışmasında vücut memnuniyetsizliğinin BKİ ile orantılı olarak arttığını belirlemiştir.^{16, 25}

Araştırmada elde edilen verilere göre; GKAÖ Gebeliğe ait annelik algısı puan ortalaması $27,02\pm 2,00$ ve GKAÖ Gebeliğe ait beden algısı puan ortalaması $7,54\pm 3,19$ olarak bulunmuştur. (Tablo 5). Alkin ve Beydağ (2020) çalışmasında; GKAÖ Gebeliğe ait annelik algısı puan ortalamasını $19,54\pm 5,07$ ve GKAÖ Gebeliğe ait beden algısı puan ortalamasını ise $13,16\pm 3,96$ olarak bulmuşlardır.⁸ Coşkun ve ark. (2020)

ise gebelerin GKAÖ Gebeliğe ait annelik algısı puan ortalamasını $25,82\pm 2,87$ ve GKAÖ Gebeliğe ait beden algısı puan ortalamasını $9,41\pm 3,67$ olarak saptamışlardır.³

Gebeliğe ait annelik algısı puanı yükseldikçe olumlu, beden algısı puanı

yükseldikçe olumsuz olarak değerlendirilmektedir.² Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, gebelerin annelik algısının yüksek düzeyde ve beden algısının ise olumlu olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlar incelendiğinde gebelerin çoğunda annelik ve beden algısının olumlu yönde olduğu görülmektedir. Gebelerin evlilik yaşı, evlilik süresi, hem kendisinin hem de eşinin eğitim düzeyi, mesleği, aile tipi, evlenme şekli, eşi ile olan ilişkisi, gebelik sayısı, bebeğinin cinsiyetinden memnun olma durumu, düşük, ölü doğum, sağlık sorunu varlığı, düzenli kontrole gitme durumu, desteğinin olup olmaması, gebelikteki BKİ'si annelik algısını etkileyen faktörlerdir. Beden algısını etkileyen faktörler ise; yaşadığı yer, eş eğitim düzeyi, eş mesleği, bebek cinsiyeti, kiloyu sorun olarak görme, değişen/değişecek olan beden imajının olumsuz olarak algılanması olarak belirlenmiştir.

Gebelikte oluşan fizyolojik ve psikolojik değişimler kadının annelik ve beden algısını olumlu/olumsuz yönde etkilemektedir. Sağlık profesyonelleri tarafından gebelik sürecinde ortaya çıkabilecek değişimlerin belirlenmesi, gebenin annelik ve beden algı düzeyini etkileyen faktörler özellikle kilo alımı ve

dengeli beslenmeye yönelik gebeler ve eşlerinin dahil edildiği eğitimlerin verilmesi, eğitimlerin yaygınlaştırılması, eğitim materyallerinin hazırlanması, prenatal takiplerin önemini kavranmasının sağlanması ve gebenin bakımının planlanması olası sorunların önlenmesi açısından gereklidir. Gebelerin ihtiyaç duydukları sosyal ve psikolojik desteğin sağlanması; kadının bu süreci daha mutlu ve sağlıklı geçirmesini sağlayacak, anneliğe ve bedenindeki değişimlere uyumu daha kolay olacaktır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; sağlık profesyonellerinin gebelik döneminde annelik ve beden algı düzeylerini değerlendirmesi ve olumlu yönde gelişiminin sağlanması açısından uygun girişimlerin yapılması önerilmektedir. Annelik ve beden algısını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla farklı gebe gruplarında da araştırmalar yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Arslan, S., Okcu, G., Coşkun, A. ve Temiz, F. (2019). "Kadınların Gebeliği Algılama Durumu ve Bunu Etkileyen Faktörler". Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 6 (1), 179-192.
2. Kumcağız, H., Ersanlı, E. and Murat, N. (2017). "The Development of A Self-Perception of Pregnants Scale and İts Psychometric Features". Journal of Psychiatric Nursing, 8 (1), 23-31.
3. Coşkun, A.M., Arslan, S. ve Okcu, G. (2020). "Gebe Kadınlarda Gebelik Algısının Stres, Demografik ve Obstetrik Özellikler Açısından İncelenmesi". Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 17 (1), 1-8.
4. Kumcağız, H. (2012). "Gebe Kadınlarda Beden Algısı ve Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi". International Journal of Human Sciences, 9 (2), 691-703.
5. Kök, G., Güvenç, G., Bilsel, H. ve Güvener, A. (2018). "Gebelik Döneminde Kadınların Beden Algısı Farklılık Gösterir mi?" Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 15 (4), 209-214.
6. Ersanlı Kaya, C. (2013). Gebelerde Ebeveyn Uyum Desteği Programının Ebeveyn Öz Yeterlik Algıları Üzerine Etkileri. (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
7. Demirbaş, H. and Kadioğlu, H. (2014). "Adaptation of Pregnancy in Prenatal Period Women and Factors Associated With Adaptation". Journal of Marmara University Institute of Health Sciences, 4 (4), 200-206.
8. Alkin E.D. and Beydağ, K.D. (2020). "The Relationship Between Perceived Stress Level and Self-Perception Level of Women Having Three or More Pregnancies". Journal of Psychiatric Nursing, 11 (3), 228-238.
9. Babacan Gümüş, A., Çevik, N., Hataf, H.S., Biçen, Ş., Keskin, G. ve Tuna, M.A. (2011). "Gebelikte Benlik Saygısı ve Beden İmajı ile İlişkili Özellikler". Anatolian Journal of Clinical Investigation, 5 (1), 7-14.
10. Gür, E.Y. ve Pasinlioğlu, T. (2020). "Gebelerin Gebelik Sürecinde Beden İmajını Algılama Durumlarının Belirlenmesi". Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 3 (2), 71-81.
11. Spielman, V. and Taubman-Ben-Ari, O. (2009). "Parental Self-efficacy and Stress-related Growth in The Transition to Parenthood: A Comparison Between Parents of Pre- and Full-term Babies". Health & Social Work, 34 (3), 201-212.
12. Abasi, E., Tahmasebi, H., Zafari, M. and Takami, G.N. (2012). "Assessment on Effective Factors of Maternal-Fetal

- Attachment in Pregnant Women". *Life Science Journal*, 9 (1), 68-75.
13. Koç Özkan, T, Şimşek Küçükkeleşçe, D. ve Aydın Özkan, S. (2020). "Gebelikte Prenatal Bağlanma ve Vücut Algısı Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörler". *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 49-54.
 14. Çırak, R. ve Özdemir, F. (2015). "Adölesan Gebelerde Beden İmajı Algısının Belirlenmesi". *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18 (3), 214-221.
 15. Özçalkap, N. (2018). Adıyaman İl Merkezindeki Gebelerin Gebelik ve Anneliğe Uyumlularının Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
 16. Inanir, S, Cakmak, B, Nacar, M.C, Guler, A.E. and Inanir, A. (2015). "Body Image Perception and Self-Esteem During Pregnancy". *International Journal of Women's Health and Reproduction Sciences*, 3 (4), 196-200.
 17. Çalık, K.Y. ve Aktaş, S. (2011). "Gebelikte Depresyon: Sıklık, Risk Faktörleri ve Tedavisi". *Psikiyatrik Güncel Yaklaşımlar*, 3 (1), 142-162.
 18. Rouhe, H, Salmela-Aro, K, Toivanen, R, Tokola, M, Halmesmaki, E, Ryding, E.L. and Saisto, T. (2015). "Group Psychoeducation With Relaxation for Severe Fear of Childbirth Improves Maternal Adjustment and Childbirth Experience - A Randomised Controlled Trial". *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 36 (1), 1-9.
 19. Ersanlı Kaya, C. ve Şahin, N.H. (2020). "Ebeveyn Uyum Desteği Programı ile Ebeveyn Öz Yeterlik Algısının Geliştirilmesi". *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3 (3), 319-328.
 20. Çelik, M.N. ve Samur, F.G. (2018). "Gebelik ve Yeme Davranış Bozuklukları". *Jinekoloji Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 15 (3), 130-134.
 21. Loth, K.A, Bauer, K.W, Wall, M, Berge, J. and Neumark-Sztainer, D. (2011). "Body Satisfaction During Pregnancy". *Body Image*, 8 (3), 297-300.
 22. Chang, S.R, Chao, Y.M.Y. and Kenney, N.J. (2006). "I am a Woman and I'm Pregnant: Body Image of Women in Taiwan During The Third Trimester of Pregnancy". *Birth*, 33 (2), 147-153.
 23. Clark, A, Skouteris, H, Wertheim, E.H, Paxton, S.J. and Milgrom, J. (2009). "My Baby Body: A Qualitative Insight Into Women's Body-Related Experiences and Mood During Pregnancy and Postpartum". *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 27 (4), 330-345.
 24. Küçükaya, B, Dindar, İ, Erçel, Ö. ve Yılmaz, E. (2020). "Gebelikte Alınan Kiloya Bağlı Beden Algısı ile Gebeliğin Kabulü Arasındaki İlişki". *JAREN*, 6 (3), 426,432.
 25. Tsuchiya, S, Yasui, M. and Ohashi, K. (2019). "Assessing Body Dissatisfaction in Japanese Women During The Second Trimester of Pregnancy Using A New Figure Rating Scale". *Nursing & Health Sciences*, 21 (3), 367-374.